

PISEMNY EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI Z GEOGRAFII

SZKOŁY MŁODZIEŻOWE

w ersja nieoficjalna

Sesja zimowa
Rok szkolny 2003/ 2004

Term in 13 stycznia
Godz. 09:00

Wskazówki dla zdającego:

1. Zestaw zawiera pięć zadań, z których wybierasz do rozwiązania trzy.
2. Barwna mapa jest załącznikiem do wyłącznie do zadania I.
3. Zadania składają się z pytań, które nie przepisujesz.
4. Każde zadanie ma dwie części. Część I zawiera szczegółowe pytania, które wymagają ścisłych – zgodnych z poleceniem – odpowiedzi. Część II to jedno pytanie, które wymaga zgodnej z poleceniem dłuższej odpowiedzi. Twoja dłuższa odpowiedź powinna być spójna i posiadać logiczną strukturę.
5. Odpowiedzi w czystopisie zapisuj wyłącznie długopisem lub piórem w kolorze niebieskim lub czarnym. Ołówek służy wyłącznie do wykonywania graficznej części odpowiedzi (np. wykresów).
6. W trakcie egzaminu możesz korzystać również z prostego kalkulatora i linijki.
7. Za poprawne odpowiedzi do wszystkich pytań można uzyskać maksymalnie **90 punktów**.
8. Warunkiem otrzymania najniższej oceny pozytywnej jest uzyskanie **30 punktów**.
9. Aby otrzymać ocenę celującą należy :
  - uzyskać co najmniej 84 punkty z całości egzaminu
  - w odpowiedziach do przynajmniej dwóch pytań z części II zadań wykazać się wiadomościami wykraczającymi poza te, których wymagano od Ciebie w szkole oraz umiejętnościami i twórczym myśleniem.

ZADANIE I

Cechy środowiska geograficznego Tatr w rejonie Kasprowego Wierchu.

Załącznikiem do zadania jest barwna mapa przedstawiająca fragment Zakopanego oraz Tatrzańskiego Parku Narodowego.

Część I

Materiał źródłowy do pytań 1-2.

„Jednymi z nieodłącznych elementów kojarzących się z Tatrami jest Kasprowy Wierch i kolejka liniowa. Została ona zbudowana w 1936 roku. I dzisiaj po 67 latach eksploatacji, wymaga modernizacji. Inwestycja jest konieczna nie tylko z powodu podniesienia komfortu pasażerów korzystających z kolejki, ale przede wszystkim dlatego, że przestarzałe zużyte urządzenia nie zapewniają bezpieczeństwa, a także oddziałują negatywnie na środowisko bardziej, niż nowoczesna kolej z nowymi urządzeniami. I co do konieczności modernizacji nikt nie ma zastrzeżeń. Burza rozpętała się wokół planowanego przy okazji modernizacji zwiększenia przepustowości kolejki. W grudniu 2002 roku w liście otwartym reprezentanci świata polskiej nauki przedstawili apel, w którym wyrazili głębokie zaniepokojenie zwiększeniem przepustowości kolejki liniowej na Kasprowy Wierch ze 180 osób do 360 osób/godz., w wyniku jej planowanej modernizacji. Według ekspertów – rzeczoznawców z zakresu ochrony środowiska chłonność terenu w rejonie Kasprowego Wierchu wynosi 1800 osób jednocześnie. Wielkość ta została wprowadzona do Projektu Planu Ochrony Tatrzańskiego Parku Narodowego uzgodnionego przez Radę Tatrzańskiego Parku Narodowego. Założona przez Polskie Koleje Liniowe zdolność przewozowa 360 os./godz. dostosowana jest do ww. chłonności.”

Pytanie 1 (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oblicz po ilu godzinach jazdy zmodernizowanej kolejki (przy pełnej frekwencji i pozostaniu wszystkich wywiezionych turystów w rejonie szczytu Kasprowego Wierchu) zostanie osiągnięta granica chłonności turystycznej tego obszaru? Zapisz obliczenie.

Pytanie 2 (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oraz własnej wiedzy wymień po trzy pozytywne i negatywne skutki funkcjonowania kolejki liniowej na Kasprowy Wierch.

Pytanie 3 (4 pkt)

Oblicz temperaturę powietrza na Kasprowym Wierchu, w momencie, gdy na Myślenickich Turniach wynosi ona 5°C . W obliczeniach przyjmij średni spadek temperatury $0,6^{\circ}\text{C}/100\text{m}$. Zapisz wykonane obliczenia.

Pytanie 4 (3 pkt)

Na podstawie mapy uzupełnij poniższy tekst. W czystopisie zapisz wyłącznie brakujące wyrazy oznaczając je tymi samymi cyframi jak poniżej.

Piesza wędrówka z Kuźnic na Kasprowy Wierch prowadzi zielonym szlakiem. Początkowo szlak wiedzie wzdłuż potoku ...1... .., a następnie skręca w kierunku ...2... .. i prowadzi pod trasą kolejki liniowej. Miejsce przecięcia się szlaku z trasą kolejki znajduje się w obrębie Doliny ...3... .. Obszar tej doliny charakteryzuje się występowaniem form powstałych w wyniku erozyjnej działalności wód podziemnych w skałach węglanowych. Przykładem jest ...4... .. W pobliżu miejsca kolejnego przecięcia się szlaku turystycznego z trasą kolejki, turysta przekracza granicę ...5... ..

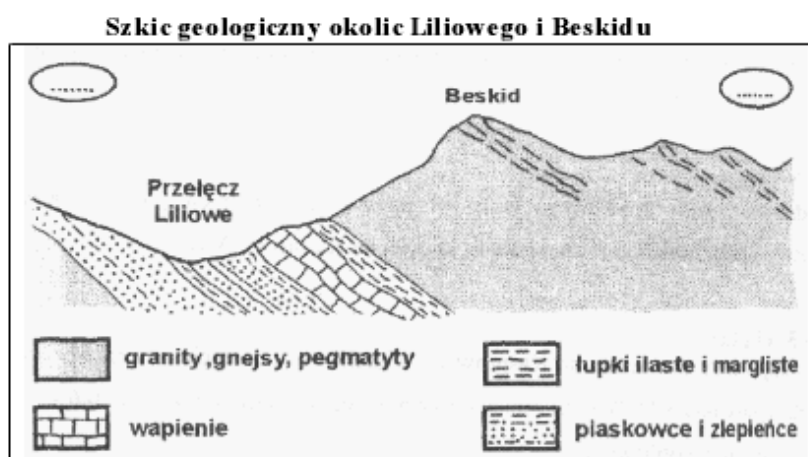
Pytanie 5 (3 pkt)

Wykonaj odpowiedni pomiar na mapie a następnie oblicz długość w terenie odcinka kolejki linowej z Myślenickich Turni na Kasprowy Wierch. Zapisz wykonane obliczenia. Wynik podaj w km.

Pytanie 6 (3 pkt)

Na podstawie mapy oraz własnej wiedzy podaj we właściwej kolejności nazwy oraz krótko opisz piętra roślinne, nad którymi prowadzi tras górnego odcinka linowej z Myślenickich Turni na Kasprowy Wierch.

Materiał źródłowy do pytań: 7-9.

Pytanie 7 (1 pkt)

Na podstawie mapy wybierz i zapisz właściwe kierunki geograficzne, którymi należy uzupełnić (zaczynając od lewej) wykropkowane miejsca na powyższym szkicu geologicznym.

- A. S; N
- B. N; S
- C. NE; SW
- D. SE; NW

Pytanie 8 (1 pkt)

Na podstawie szkicu geologicznego podaj przyczynę powstania Przełęczy Liliowe w tym akurat miejscu.

Pytanie 9 (3 pkt)

Zaklasyfikuj skały, które budują obszar przedstawiony na szkicu geologicznym do grup: magmowych, metamorficznych i osadowych.

Część II

Pytanie 10 (8 pkt)

Kiedy i w jakich warunkach tworzyły się w Tatrach lodowce górskie? Opisz typowe formy rzeźby polodowcowej w górach.

ZADANIE II

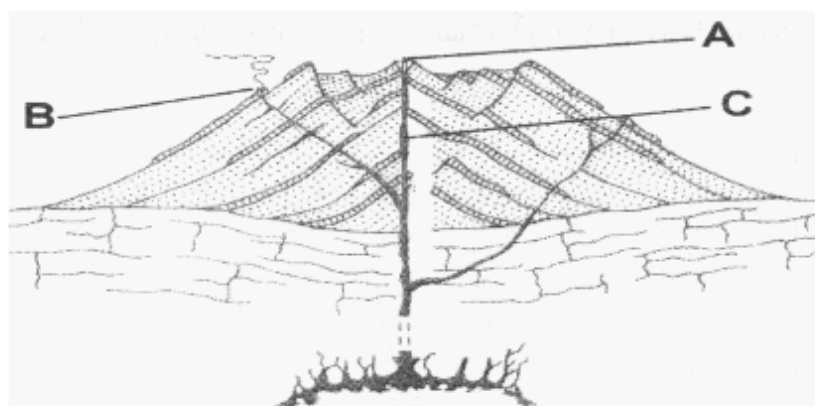
Wulkanizm i trzęsienia Ziemi - ich wpływ na środowisko przyrodnicze oraz na życie i działalność człowieka.

Część I

Pytanie 1 (1 pkt)

Wulkanizm i trzęsienia ziemi należą do procesów endogenicznych. Wyjaśnij ten termin.

Materiał źródłowy do pytania 2.

Pytanie 2 (2 pkt)

Podaj nazwy elementów wulkanu oznaczonych na rysunku literami A-C.

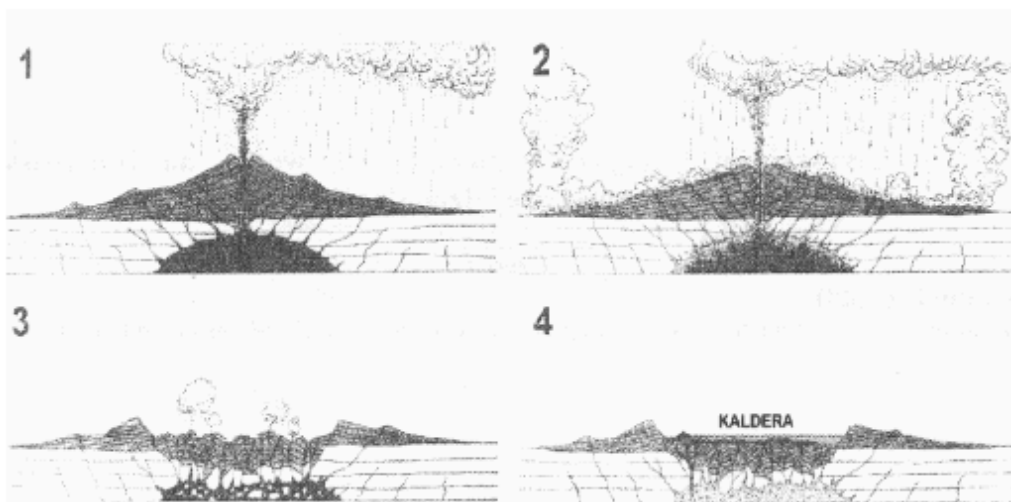
Pytanie 3 (4 pkt)

Przedstaw wpływ składu chemicznego lawy na charakter erupcji wulkanicznej oraz na kształt wulkanu.

Pytanie 4 (3 pkt)

Wymień po trzy stałe i gazowe produkty erupcji wulkanicznej.

Material źródłowy do pytania 5.

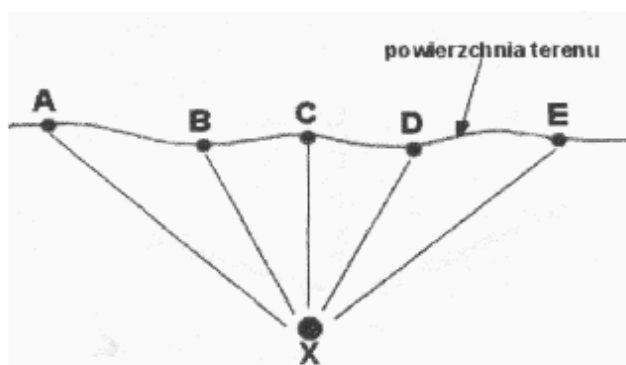
Pytanie 5 (2 pkt)

Na podstawie rysunków 1-4 wyjaśnij, czym jest i jak powstaje kaldera.

Pytanie 6 (2 pkt)

Udowodnij, podając dwa argumenty, że zjawiska wulkaniczne wywierają wpływ na wody podziemne.

Material źródłowy do pytania 7.

Pytanie 7 (3 pkt)

Na schematycznym rysunku przedstawiono literą X miejsce gdzie powstaje trzęsienie ziemi, natomiast literami A-E wybrane miejsca na powierzchni ziemi.

- a) Podaj nazwę miejsca oznaczonego literą X.
- b) Wybierz i zapisz literę oznaczającą miejsce na powierzchni terenu, w którym siła wstrząsów sejsmicznych jest największa. Uzasadnij wybór oraz podaj nazwę dla takiego miejsca.

Pytanie 8 (3 pkt)

Trzęsienia ziemi dzielimy na tektoniczne i wulkaniczne. Porównaj ich genezę oraz rejony występowania.

Pytanie 9 (2 pkt)

Czy trzęsienia ziemi zachodzące na oceanach (w miejscach odległych od lądu) mogą stanowić zagrożenie dla człowieka na lądzie? Uzasadnij wypowiedź.

Część II

Pytanie 10 (8 pkt)

Wykaż na wybranych przykładach wpływ zjawisk wulkanicznych i trzęsień ziemi na życie i działalność człowieka.

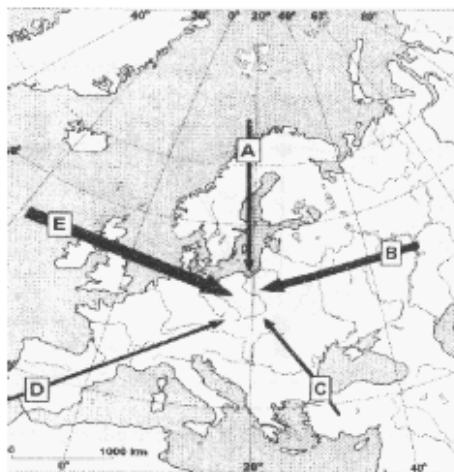

ZADANIE III

Cechy klimatu Polski i jego wpływ na rolnictwo.

Część I

Materiał źródłowy do pytania 1.

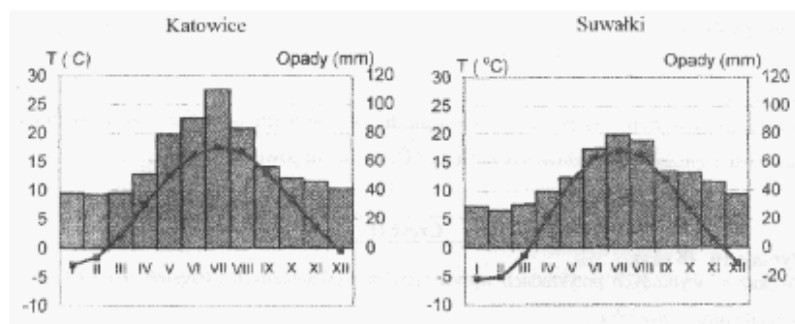
Pytanie 1 (2 pkt)

Na rysunku oznaczono literami A-E kierunki napływu mas powietrza, które wpływają na pogodę w Polsce. Podaj i nazwy *(za wyjątkiem powietrza polarnomorskiego – E)*.

Pytanie 2 (2 pkt)

Podaj cechy pogody letniej i zimowej w Polsce kształtowane przez powietrze polarnomorskie (oznaczone literą E na rysunku do pytania 1).

Materiał źródłowy do pytań 3-4.

Pytanie 3 (2 pkt)

Odczytaj z klimatogramu odpowiednie dane i oblicz roczną amplitudę temperatury w Katowicach. Zapisz wykonywane obliczenia.

Pytanie 4 (3 pkt)

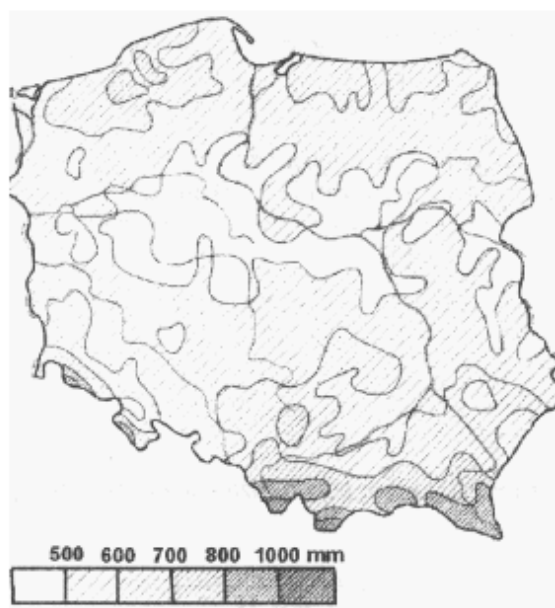
Na podstawie klimatogramów porównaj klimat Katowic i Suwałk w zakresie:

- średnich miesięcznych temperatur powietrza,
- średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych,
- ilości miesięcy składających się na klimatyczne lato i klimatyczną zimę.

Pytanie 5 (4 pkt)

Opady atmosferyczne w Polsce są związane z przemieszczającymi się frontami atmosferycznymi. Przedstaw za pomocą rysunku front ciepły. Zaznacz: linię frontu, masy powietrza, układ chmur i strefę opadów. Wyjaśnij tworzenie się chmur na tym froncie.

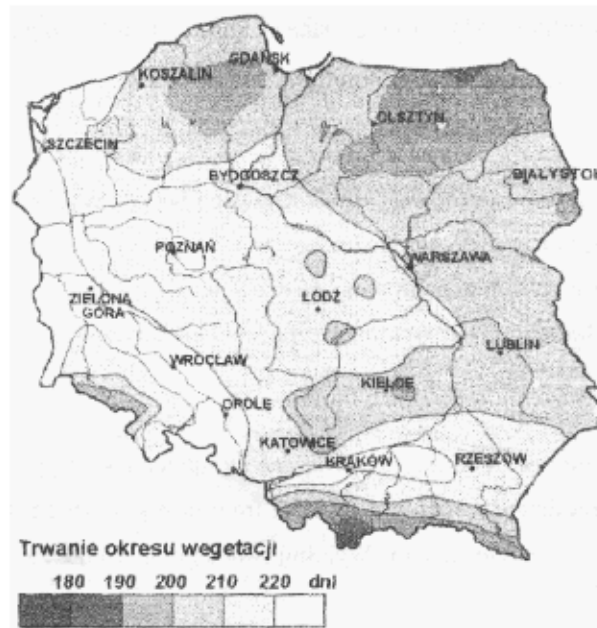
Materiał źródłowy do pytania 6.

Rozkład opadów atmosferycznych w Polsce

Pytanie 6 (4 pkt)

Na podstawie rysunku oraz własnej wiedzy wykaż i wyjaśnij przestrzenne różnice w rozkładzie rocznych sum opadów atmosferycznych w Polsce.

Material źródłowy do pytania 7-8.

Pytanie 7 (1 pkt)

Wyjaśnij, co to jest okres wegetacyjny.

Pytanie 8 (1 pkt)

Na podstawie rysunku wskaż poprawną odpowiedź. Okres wegetacyjny rozpoczyna się najwcześniej w okolicach:

- a) Gdańska
- b) Łodzi
- c) Lublina
- d) Zielonej Góry

Pytanie 9 (3 pkt)

Wymień pięć cech klimatu Polski, które potwierdzają jego przejściowy charakter.

Część II

Pytanie 10 (8 pkt)

Wykaż wpływ klimatu na rolnictwo. Czy klimat Polski sprzyja rozwojowi rolnictwa? Uzasadnij odpowiedź.

ZADANIE IV

Zróżnicowanie procesów urbanizacyjnych na świecie.

Część I

Pytanie 1 (2 pkt)

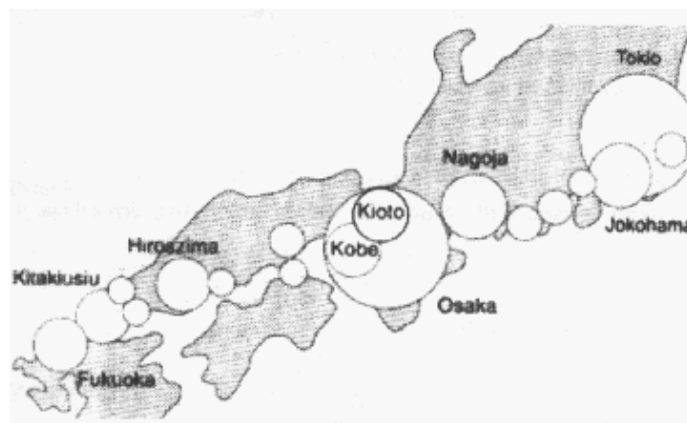
Wyjaśnij, na czym polega urbanizacja w znaczeniu:

- a) demograficznym
- b) przestrzennym

Pytanie 2 (5 pkt)

- a) Wymień dwa typy zespołów miejskich występujących w Polsce
- b) Podaj po dwa przykłady każdego z nich
- c) Scharakteryzuj jeden z wymienionych typów zespołów miejskich.

Materiał źródłowy do pytania 3.

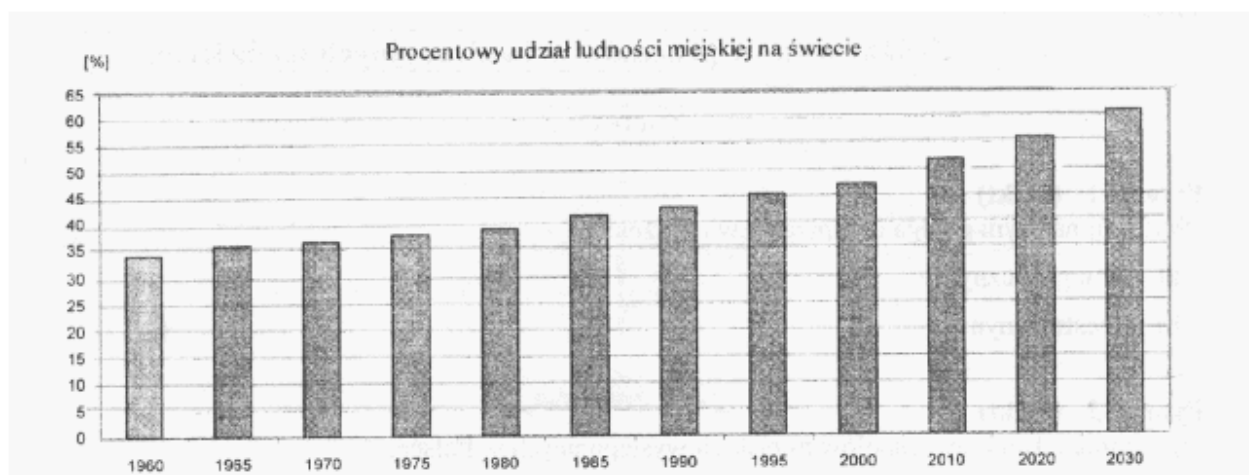
Pytanie 3 (1 pkt)

Rozpoznaj typ zespołu miejskiego przedstawionego na rysunku.

Pytanie 4 (3 pkt)

Podaj po dwa przykłady miast pełniących funkcję:

- a) portową
- b) stołeczną
- c) turystyczną

Materiał źródłowy do pytania 5.**Pytanie 5 (3 pkt)**

Na podstawie wykresu podaj:

- a) % ludności miejskiej na świecie w 1960r.,
- b) rok, w którym wskaźnik urbanizacji świata przekroczy 50%,
- c) prognozowany odsetek ludności miejskiej w 2030r.

Pytanie 6 (2 pkt)

Wypisz z podanych zespołów miejskich te, które liczą powyżej 10 mln mieszkańców. Zespoły miejskie: Bombaj, Londyn, Berlin, Nowy Jork, Sydney, Buenos Aires, Jerozolima, Szanghaj.

Pytanie 7 (3 pkt)

Podporządkuj krajom wskaźnik urbanizacji.

kraj	Wskaźnik urbanizacji (%)
Polska	31
Islandia	62
Meksyk	74
Australia	85
Chiny	92
	100

Pytanie 8 (2 pkt)

Podaj cztery przykłady problemów życia ludzi wielkich miast.

Część II

Pytanie 9(8 pkt)

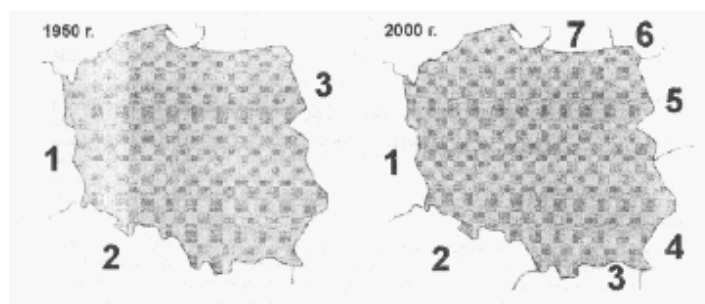
Porównaj przebieg procesów urbanizacyjnych w Europie Zachodniej i Ameryce Łacińskiej. Wyjaśnij przyczyny występujących różnic.

ZADANIE V

Współczesne przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne w Europie.

Część I

Materiał źródłowy do pytania 1.

Pytanie 1(3 pkt)

Podaj nazwy sąsiadów Polski w 1950r. i 2002r. oznaczonych na mapach konturowych cyframi 2, 3 / 1950r./ i 1, 4, 6, 7 / 2000r./.

Pytanie 2 (2 pkt)

Uporządkuj następujące wydarzenia polityczne w Europie wg kolejności występowania: rozpad Związku Radzieckiego, zjednoczenie Niemiec, powstanie państwa Serbia i Czarnogóra, rozpad Czechosłowacji, przyjęcie Polski do Paktu Północnoatlantyckiego.

Pytanie 3 (3 pkt)

Z wymienionych państw wypisz członków NATO: Rosja, Niemcy, Czechy, Słowacja, Szwajcaria, Islandia, Węgry, Estonia, Polska.

Pytanie 4 (3 pkt)

Wypisz z podanych te określenia, które opisują zmiany w gospodarce krajów Europy Środkowej i Wschodniej po 1990r.:

znaczny spadek bezrobocia, prywatyzacja gospodarki, wzrost zatrudnienia w rolnictwie, wzrost PKB/ 1 mieszkańca powyżej 15 tys. dolarów USA, restrukturyzacja przemysłu, spadek zatrudnienia w II sektorze, intensywny rozwój hutnictwa żelaza.

Materiał źródłowy do pytania 5.

Tab. 1 Demografia wybranych krajów Europy

kraj	Ludność w mln /2001r./	Gęstość zaludn. /o/km ² / /2001r./	Przyrost naturalny w ‰ /2001r./	Katolicy w % ogółu lud. /2001r./
A	49,6	82	- 7,5	9,3
B	8,8	20	-0,3	1,1
C	59,2	107	4,2	79,5
D	82,3	231	-1,1	33,8
E	16,0	386	3,9	33,8

Pytanie 5 (3 pkt)

Na podstawie zamieszczonych w tabeli danych rozpoznaj europejskie państwa. Wybierz z następujących: Czechy, Holandia, Islandia, Francja, Niemcy, Włochy, Polska, Szwecja, Ukraina.

Materiał źródłowy do pytań 6-7.

Kościół bez parafii i opustoszałe klasztory to nierzadki widok w Czechach. W ciągu ostatnich 10 lat liczba wierzących zmalała w kraju o ponad milion osób, a liczba katolików zmniejszyła się niemal o połowę – z ponad 40 do dwudziestu kilku procent społeczeństwa. Sami Czesi z resztą mawiają, że są najbardziej

zlaicyzowanym narodem w Europie. Korzenie ich ateizmu sięgają aż XIX wieku, kiedy to czescy działacze narodowi wojowali w katolickiej monarchii Habsburgów przeciw sojusznikowi tronu z ołtarzem.

Słowacja zawsze była bardziej wierząca niż Czechy. Liderami ruchu narodowego w XIX w. byli duchowni. Według spisu ludności z 2001 r. na Słowacji niewierzących było zaledwie 13 proc. Dominujący jest Kościół rzymskokatolicki - wiarę tę deklaruje prawie 70 proc. Słowaków ... . ”

Pytanie 6 (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego podaj dwie różnice w strukturze wyznaniowej mieszkańców Czech i Słowacji.

Pytanie 7 (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy porównaj strukturę wyznaniową ludności Polski i Czech. Wyjaśnij przyczyny różnic.

Materiał źródłowy do pytania 8.

Tabl. 2 Wskaźnik poziomu rozwoju gospodarczego wybranych krajów Europy Środkowej i Wschodniej

kraj	PKB/1 mieszk. w dol. USA /2001 r./	Dynamika PKB/rok 2000=100/	Dynamika eksportu/rok 2000=100/	Prod. energii /1 mieszk. w kWh /2001 r./	Bezrobocie w % /2001 r./
Polska	4746	101	112	18,8	18,2
Węgry	5079	104	108	6,5	5,7
Ukraina	640 ^a	106 ^b	bd	27,6	11,7 ^a

^a – 2000r. ^b – 1999r.

Pytanie 8 (3 pkt)

Na podstawie danych z tabeli dokonaj oceny poziomu rozwoju gospodarki Polski, Węgier i Ukrainy w 2001 r. porządkując te kraje od najbardziej rozwiniętego. Uzasadnij swoją decyzję dwoma argumentami.

Część II

Pytanie 9 (8 pkt)

Przedstaw i oceń skutki transformacji systemu ekonomicznego w krajach Europy Środkowej.